

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 14. november 2022
(OR. en)

14716/22

COPS 546
COHOM 139
CONUN 277
DEVGEN 203
CFSP/PESC 1540
CSDP/PSDC 772
RELEX 1521

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 14499/22

Teema: Nõukogu järeldused naiste, rahu ja julgeoleku kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused naiste, rahu ja julgeoleku kohta, mille nõukogu kiitis heaks oma 14. novembri 2022. aasta istungil.

NÕUKOGU JÄRELDUSED NAISTE, RAHU JA JULGEOLEKU KOHTA

1. Võrdõiguslikkus ja inimõigused on universaalsete põhiväärtuste seas kesksel kohal ning kujutavad endast eraldiseisvaid prioriteete, mis on lõimitud kõigisse Euroopa Liidu poliitikavaldkondadesse. Nõukogu tuletab meelde oma 10. detsembri 2018. aasta järeltõlge naiste, rahu ja julgeoleku kohta, kinnitab taas naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva ELi strateegilise lähenemisviisi kehtivust ning kohustub täielikult rakendama naisi, rahu ja julgeolekut käsitlevat ELi tegevuskava aastateks 2019–2024. Vaja on tegeleda uute tekkinud probleemide ja väljakutsetega. Naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava kohustuste täielik rakendamine on olulisem kui kunagi varem praeguses geopoliitilises kontekstis ning muutuvus julgeolekukeskkonnas rahu ja julgeoleku keskmes, nagu on sätestatud resolutsioonis 1325 (2000) ja sellele järgnevatel resolutsioonides.
2. Nõukogu toetab ÜRO peasekretäri ettepanekut, mis ta tegi oma aruandes „Meie ühine tegevuskava“ uue rahu tegevuskava kohta, mis hõlmaks naiste ja soolise võrdõiguslikkuse seadmist rahu ja julgeoleku keskmesse, tuginedes olemasolevale naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavale.
3. Nõukogu rõhutab naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava poliitilist tähtsust ning peab tervitatavaks selle lisamist erinevatesse ELi poliitikavaldkondadesse ja tegevuskavadesse pärast nõukogu 2018. aasta järeltõlge vastuvõtmist. Sellega seoses on Euroopa Komisjon võtnud vastu ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025 ja ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmanda tegevuskava (GAP III) „Ambitsioonikas tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks ELi välistegevuses“ (2021–2025), mida tervitati eesistujariigi 16. detsembri 2020. aasta järeltõlges. Nõukogu kutsub kõrget esindajat ja komisjoni üles andma naiste, rahu ja julgeolekuga seotud kohustuste täitmisel võetud meetmetest ja saadud kogemustest aru erinevaid poliitikavaldkondi ja tegevuskavasid käsitleva aruandluse jaoks ning koostab tegevusjäreltõlge sellekohase tegevuse kiirendamiseks.

4. Nõukogu on mures ebaproportsionaalse mõju pärast, mida relvakonfliktid jätkuvalt avaldavad naistele ja tütarlastele kogu maailmas, ning seksuaalse ja soolise vägivalla, sealhulgas konfliktidega seotud seksuaalse vägivalla levimuse pärast nii internetis kui ka väljaspool seda. Nõukogu tõhustab oma jõupingutusi seksuaalse ja soolise vägivalla ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks, et tagada täielik vastutus ja võidelda karistamatuse vastu, ning innustab kõiki sidusrühmi ühinema selle ühise ettevõtmisega. Nõukogu rõhutab, et EL kohaldab riskide maandamisel ja kõigi seksuaalse ja soolise vägivalla vormide ennetamisel koordineeritud lähenemisviisi ning tagab, et reageerimine on ohvri- ja kannatanukeskne ning traumatundlik, sealhulgas võimaldades juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenustele ning vaimse tervise alasele ja psühholoogilisele toele. Nõukogu kordab oma kindlat pühendumust järgida rahvusvahelist inimõigustealast õigust ja rahvusvahelist humanitaarõigust ning teha lõpp karistamatusele rahvusvaheliste kuritegude eest, eelkõige juhtudel, kui vägistamist kasutatakse sõjarelvana.
5. EL on võtnud kohustuse edendada, kaitsta ja järgida kõiki inimõigusi ning rakendada täies ulatuses ja mõjusalt Pekingi tegevusprogrammi ning elanikkonna ja arengu rahvusvahelise konverentsi tegevusprogrammi, samuti nende läbivaatamise konverentside tulemusi ning pöörab selles valdkonnas endiselt tähelepanu seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning seonduvatele õigustele. Seda silmas pidades kinnitab EL taas oma kindlat tahet edendada, kaitsta ja järgida iga inimese õigust omada täielikku kontrolli ning otsustada vabalt ja vastutustundlikult oma seksuaalsuse ning seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud küsimuste üle ilma diskrimineerimise, sunni ja vägivallata. EL rõhutab ka vajadust tagada üleüldine juurdepääs igakülgele, kvaliteetsele ja taskukohasele seksuaal- ja reproduktiivtervise alasele teabele ja haridusele, sealhulgas põhjalikule seksuaalkasvatusele, ning tervishoiuteenustele.

6. Nõukogule teeb muret ülemaailmne olukorra halvenemine seoses naiste ja tütarlaste poolt inimõiguste täieliku ja võrdse kasutamise ja naiste ja tütarlaste julgeoleku ja turvalisuse vähenemine. Nõukogu mõistab hukka naiste ja tütarlaste vastaste survestamisjuhtumite, vägivaldtegevuste, ähvarduste ja rünnakute sageduse nii internetis kui ka väljaspool seda, eelkõige naissoost inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike ja rahutagajate, naiste juhitud organisatsioonide, poliitiliselt aktiivsete naiste, naissoost ametiühingutegevlaste, sundrändesse ja rändesse sunnitud naiste ning kõigi teiste konflikt- ja kriisilukorras olevate naiste ja tütarlaste vastu, eelkõige Afganistanis, Colombias, Etioopias, Myanmaris, Sudaanis, Süürias ja Jeemenis. Nõukogu innustab kõrget esindajat, Euroopa välisministri soolise võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse saadikut ja liikmesriike intensiivistama koostööd teiste rahvusvaheliste, piirkondlike ja kohalike organisatsioonidega ning kodanikuühiskonnaga, sealhulgas naiste õiguste organisatsioonide, naissoost inimõiguste kaitsjate ja rahutagajatega, et neid suundumusi käsitleda.
7. Nõukogu kordab oma üleskutset tugevdada naiste ja tütarlaste täielikku, võrdset ja sisulist osalemist ja juhtpositsiooni konfliktide ennetamises ja lahendamises kogu konflikttsükli vältel, sealhulgas ametlikus ja mitteametlikus vahendustegevuses, kriisiohjamises, rahuloomes ja rahuvalves, rahuläbirääkimistes, demobiliseerimises, desarmeerimises ja taasintegreerimises, julgeolekusektori reformis ning muudes taastamis- ja ülesehitusprotsessides. Nõukogu tuleb meelde oma pühendumust toetada naiste ja noorte võrdset, täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist kogu oma mitmekesisuses, sealhulgas kõigis ühiskondliku ja poliitikaelu valdkondades, nagu on sätestatud ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas (2020–2024). Naiste juhtpositsiooni ja osalemise oluline suurendamine rahu ja julgeoleku kõigis aspektides on vajalik mitte ainult inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse, kaasava juhtimise ja sotsiaalse ühtekuuluvuse huvides, vaid ka konfliktide ja kriiside kestlikuks lahendamiseks.

8. Kodanikuühiskonna organisatsioonidel, naiste juhitud organisatsioonidel, naissoost inimõiguste kaitsjatel ja rahutagajatel on oluline roll muutuste elluviimisel ning naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavas sisalduvate kohustuste täitmisel. Nad seisavad sageli silmitsi konkreetsete julgeolekuohtude, hirmutamise ja ahistamisega ning väärivad meie tunnustust, toetust ja kaitset. Nõukogu rõhutab, kui oluline on soolise võrdsuslikkuse tagamisel ning naiste, rahu ja julgeolekuga seotud kohustuste täitmisel ning kestliku arengu eesmärkide saavutamisel tihe koostöö kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Nõukogu hindab kodanikuühiskonna, rohujuure tasandi naisorganisatsioonide, rahutagajate ja inimõiguste kaitsjate kriitilist rolli, mis neil on aktiivse kaasamise, konsulteerimise ja osalemise kaudu, sealhulgas humanitaar- ja kriisiolukorras. Sellega seoses kutsub nõukogu komisjoni, kõrget esindajat, liikmesriike, ELi eriesindajaid, ELi erisaadikuid ja teisi ELi esindajaid üles veelgi tugevdama oma koostööd ja konsulteerimist kodanikuühiskonna organisatsioonidega, sealhulgas naiste juhitud organisatsioonidega, et tagada sooline võrdsuslikkus ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamine. Nõukogu innustab liikmesriike kaasama naiste juhitud ja naistele keskendunud kodanikuühiskonna organisatsioone naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava poliitika ja projektide kavandamisse, rakendamisse, järelevalvesse ja hindamisse.
9. Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja mõju kõigile naistele ja tütarlastele on äärmiselt murettekitav ning üha rohkem on tõendeid seksuaalse ja soolise vägivalla kohta, sealhulgas Venemaa relvajõudude ja nende kontrolli all olevate poolsõjaväeliste üksuste sõjataktilana. Sellega seoses on Ukraina küsimustega tegelev sõltumatu rahvusvaheline uurimiskomisjon leidnud, et Ukrainas pandi toime sõjakuritegusid. Nõukogu rõhutab vajadust tagada täielik vastutus seksuaal- ja soopõhiste kuritegude eest. Äärmiselt oluline on tagada sooteadlik, ellujäänutele keskenduv ja traumatundlik lähenemisviis kõigi Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale reageerimise jõupingutuste puhul, eelkõige humanitaarabi, kriisidele reageerimise ning pikemaajaliste rahu-, julgeoleku- ja ülesehitusega seotud jõupingutuste puhul. Nõukogu tervitab ja toetab Ukraina jõupingutusi naiste-, rahu- ja julgeolekulase teise riikliku tegevuskava (2021–2025) rakendamisel.

10. Iraanis jätkuvad vägivaldsed meetmed meeleavaldajate, sealhulgas naiste ja laste vastu toovad veelgi enam esile naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava pakilisuse ning teevad vajalikuks meie toetuse. Naiste ja tütarlaste õigusi Iraanis tuleb austada ja kaitsta ning tagada tuleb nende täielik, võrdne ja sisuline osalemine avalikus elus, sealhulgas otsuste tegemisel. Nõukogu ootab, et Iraani ametivõimud järgiksid põhimõtteid, mis on sätestatud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis, mille osaline Iraan on, eelkõige austades õigust mittediskrimineerimisele ning meeste ja naiste võrdset õigust kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise paktiga tagatud kodaniku- ja poliitiliste õiguste kasutamisele. Lisaks kutsub nõukogu Iraani ametivõime üles vabastama kõik rahumeelsed meeleavaldajad, tagama nõuetekohase menetluse kõigile kinnipeetutele ning andma selguse surmade ja vahistamiste arvu osas.
11. Naiste ja tütarlaste halvenev olukord Afganistanis valmistab jätkuvalt tõsist muret. Nõukogu mõistab hukka naiste ja tütarlaste inimõiguste ja põhivabaduste süstemaatilise vähendamise Talibani poolt. Nõukogu kutsub kõrget esindajat, komisjoni ja liikmesriike üles tegema sihipäraseid ja märkimisväärseid jõupingutusi, et seda olukorda käsitleda ja tagada Afganistani naiste osalemine Afganistaniga seotud poliitilistes dialoogides. Nõukogu tunnistab, kui olulised on algatused naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava edendamiseks, näiteks sellega seonduv ELi vahendatud Afganistani naisjuhtide foorumi loomine.

12. Naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava on tänapäevaste ülemaailmsete rahu- ja julgeolekualaste väljakutsete lahendamisel keskse tähtsusega. Sellega seoses rõhutab nõukogu, et relvastatud konfliktid ning uued, tekkivad ja üha keerukamad julgeolekualased väljakutsed, nagu kliimamuutused, toiduga kindlustamatus, vee ja muude loodusvarade nappus, pandeemiad, sealhulgas COVID-19 mõju, energiaga seotud väljakutsed, terrorism, organiseeritud kuritegevus, sundränne, inimkaubandus, kujunemisjärgus ja murranguliste tehnoloogiatega seotud riskid ning hübriidohud, sealhulgas küberrünnakud ja desinformatsioon, mõjutavad ebaproportsionaalselt naisi ja tütarlapsi ning on toonud kaasa naiste olukorra üldise halvenemise, millel on negatiivsed tagajärjed naiste ja tütarlaste inimõiguste täielikule kasutamisele kogu maailmas. EL ja selle liikmesriigid kohustuvad püüdma mõista julgeolekuohtude soolist mõõdet ja võtma selle suhtes meetmeid, et vältida haavatavuste süvenemist, aga ka avastama uusi võimalusi soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks, vastupanuvõime parandamiseks ja rahu säilitamiseks. Väga oluline on tagada, et mis tahes reageerimine põhineks järgmisel:

- põhjuste, tagajärgede ja poliitilise mõju sooline analüüs, kasutades soo, vanuse ja puude alusel eristatud andmetel põhinevat soostatistikat, et tagada tõhusam, kaasavam ja püsivam reageerimine;
- naiste täielik, võrdne ja sisuline osalemine konfliktitsükli kõigis etappides;
- soolise vägivalla ennetamine ja selle eest kaitsmine;
- üldine kaasav ja sooteadlik eestvedamine poliitikas ja julgeolekuga seotud otsuste tegemisel üldiselt.

13. Nõukogu rõhutab vajadust võtta järelmeetmeid kohustuste suhtes, mis on võetud seoses naiste, rahu ja julgeoleku lõimimisega strateegilisse kompassi ja ELi rahuvahendamise 2020. aasta kontseptsiooni ning ELi vahendustegevuse suunistesse, samuti jõupingutuste suhtes, mida tehakse soolise perspektiivi ning naiste, rahu ja julgeolekuga seotud kohustuste edendamiseks ja tagamiseks ELi stabiliseerimiskontseptsiooni ja ÜJKP tsiviiltegevuse kokkuleppe 2.0 väljatöötamisel. Nõukogu rõhutab oma pühendumust suurendada naiste arvu kõikidel ametikohtadel, sealhulgas juhtivatel ametikohtadel. Lisaks tunnistab nõukogu vajadust integreerida naiste, rahu ja julgeoleku küsimused täielikult Euroopa rahutagamisrahastu mõlemasse sambasse. ELi välistegevus peaks aktiivselt kaasa aitama naiste ja tütarlaste inimõiguste teostamisele, sealhulgas konfliktidega seotud seksuaalse ja soolise vägivalla ennetamisele.
14. Nõukogu tuleb meelde vajadust tagada soolõime, eksperditeadmised ning naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava rakendamine ÜJKP missioonide ja operatsioonide kontekstis, suurendada olukorrateadlikkust ning parandada ennetus- ja kaitsemeetmeid ning missioonide ja operatsioonide üldist planeerimist, läbiviimist, järelmeetmeid, järelevalvet ja hindamist. See on kooskõlas strateegia ja tegevuskavaga, mille eesmärk on suurendada naiste osalemist ÜJKP tsiviilmissioonidel (2021–2024). Nõukogu kutsub ELi institutsioone ja liikmesriike üles tagama, et ÜJKP missioonid ja operatsioonid edendaksid veelgi soolist võrdõiguslikkust, keskendudes samuti naiste täielikule, võrdsele ja sisulisele osalemisele kõigis ÜJKP tsiviil- ja sõjalistes ametiülesannetes, sealhulgas juhtpositsioonidel. Sooteadlikku juhtimist tuleks edendada, tugevdades soolise võrdõiguslikkuse alaseid eksperditeadmisi Euroopa välisteenistuse ÜJKP juhtimisstruktuuris, sealhulgas liidu sõjalistes struktuurides. Nõukogu kutsub ELi ja selle liikmesriike üles tugevdama inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse nõustajate võrgustikku ÜJKP missioonides ja operatsioonides kooskõlas ELi strateegilises kompassis 2023. aastaks seatud eesmärgiga. Nõukogu kutsub üles jätkuvalt rakendama ennetusel põhinevat nulltolerantspoliitikat igasuguse seksuaalse ärakasutamise, väärkohtlemise ja ahistamise suhtes, mille on toime pannud ELi institutsioonide töötajad või ELi ÜJKP missioonidele ja operatsioonidele lähetatud töötajad või ülemad/juhid, lepingulised töötajad ja partnerid. Nõukogu innustab ELi ja selle liikmesriike jätkama nende teemade käsitlemist järgmises ÜJKP tsiviiltegevuse kokkuleppes.

15. Nõukogu märgib samuti, et kogu naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava rakendamine on jätkuvalt võtmeprioriteet ELi ja ÜRO rahuoperatsioonide ja kriisiohjamise strateegilises partnerluses, mis kiideti heaks nõukogu 24. jaanuari 2022. aasta järeldustes, ning partnerluses teiste rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonidega nagu OSCE, NATO ja Aafrika Liit. Nõukogu kutsub üles tegema suuremaid jõupingutusi, et kiirendada naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva ELi ja ÜRO ühise kohustuse täitmist, pöörates erilist tähelepanu naissoost inimõiguste kaitsjate ja rahutagajate kaitsmisele survestamise, ähvarduste ja vägivalda eest. Nõukogu innustab ELi ja selle liikmesriike järgima süstemaatiliselt sooteadlikku lähenemisviisi ning võtma soolist perspektiivi ja analüüsi ning naiste osalemist arvesse kogu ELi välistegevuse, sealhulgas kõigi ÜVJP/ÜJKP meetmete, tsiviil- ja sõjalise tegevuse, samuti poliitiliste dialoogide, inimõigusdialoogide ja rahvusvaheliste partnerluste puhul.
16. Nõukogu avaldab tunnustust Euroopa välisteenistuse soolise võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse saadiku volitustele ja tööle naiste, rahu ja julgeolekuga seotud kohustuste edasiseks lõimimiseks ELi tegevusse. Selleks rõhutab nõukogu, et ELil ja selle liikmesriikidel tuleb kohaldada sooteadlikku lähenemisviisi kõigis jõupingutustes, mis on seotud konfliktide ennetamise ja lahendamise, rahuläbirääkimiste, julgeoleku, rahu tagamise, rahuvalve, humanitaarabi ning konfliktidest mõjutatud riikide abistamise, taastumise ja ülesehitamisega, sealhulgas üleminekuperioodi õigusemõistmise protsessidega, ning tagama naiste täieliku, võrdse ja sisulise osalemise nendes protsessides. Nõukogu kutsub poliitika- ja julgeolekukomiteed üles kaaluma, kuidas saaks naisi, rahu ja julgeolekut süstemaatiliselt lõimida kõikidesse poliitilistesse ja julgeolekualastesse dialoogidesse.

17. Nõukogu rõhutab, kui oluline on, et Euroopa välisteenistus, sealhulgas ELi sõjaline staap, komisjoni talitused ja liikmesriigid töotaksid välja sootundlikud näitajad vastutuse, soo ja vanuse alusel eristatud andmete ning soolise analüüsi jaoks kogu rahu ja julgeolekuga seotud programmitöös, rahastamises ja ÜJKP meetmetes ning vahetaksid nendega seotud häid tavasid, et suuta jälgida edusamme ja kaitsta naiste inimõigusi ning edendada naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava. Sellega seoses tuleb nõukogu meelde ELi naiste, rahu ja julgeoleku rakkerühma rolli ELi institutsioonide, liikmesriikide ja kodanikuühiskonna vahelise teabevahetuse ja partnerluse olulise foorumina ning kutsub ELi ja selle liikmesriike üles kasutama vajaduse korral ära rahvusvaheliste järelevalveraamistike ja mõju mõõtmise raamistike koostoimet.
18. Nõukogu on jätkuvalt täielikult pühendunud kogu naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava rakendamise tagamisele ning jätkab selle teemaga tegelemist.
